

7. Comparative Criminal Law in Europe / Smith J., Brown L. – London, 2022. – 280 p.
8. Cybersecurity and Criminal Law: Modern Challenges / Brown L., 2023. – Oxford, 2023.
9. European Criminal Law: Trends and Challenges / Müller F. – Berlin, 2022.
10. Duffy C., Comparative Analysis of European Criminal Codes / Paris, 2022.
11. Коваленко О.В. Кримінологічні аспекти реформування кримінального права України. – К., 2022.
12. Пономаренко І.І. Превентивні заходи у кримінальному праві: сучасний стан та перспективи. – Х., 2024.

Некоз Андрій Петрович,
ад'юнкт Національної академії Служби
безпеки України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БОРТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ ТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

В умовах глобалізації транснаціональна організована злочинність і тероризм є закономірним результатом розвитку протиправної діяльності в суспільстві, її організованих сфер і являє собою найбільш високолатентну і небезпечну систему злочинної діяльності [5, с. 60].

У науці кримінального права феномен тероризму досліджується крізь призму трьох рівнів: 1) тероризм у вузькому розумінні (терористичний акт); 2) тероризм у широкому розумінні (злочини терористичної спрямованості); 3) тероризм у найбільш широкому розумінні (терористична діяльність, як криміналізована, так і некриміналізована). Криміналізована частина терористичної діяльності має назву «терористичні злочини» [2, с. 7; 4, с. 158–170]. В. М. Євдокимов вказує, що у вузькому розумінні тероризм слід розглядати як суспільно-небезпечні діяння, спрямовані на залякування населення з метою спонукання держави, міжнародної організації, фізичної або юридичної особи чи групи осіб до вчинення або відмови від вчинення якихось дій. У широкому ж розумінні тероризм також охоплює всі інші злочини терористичної спрямованості. До цих злочинів належать, крім терористичного акту, також інші злочини (наприклад, диверсія, вбивство, захоплення заручників), якщо ці діяння вчиняються публічно, спрямовані на залякування населення з метою впливу на прийняття якогось рішення або відмови від нього [1, с. 92].

Гібридні виклики та загрози, які постали перед нашою державою на тлі негативних суспільно-політичних процесів у 2014 році, стали серйозним випробуванням для незалежності України,

що зумовило екстрену трансформацію державної політики у сфері національної безпеки України, у тому числі в контексті вдосконалення правового регулювання державної безпеки України у різних сферах суспільного розвитку з урахуванням європейських стандартів та кращих світових практик [3, с. 5].

Відповідно до Стратегії забезпечення державної безпеки України [7] до основних напрямків державної політики у сфері забезпечення державної безпеки, окрім протидії спеціальним інформаційним операціям, попередженням, виявленням та припиненням злочинів проти основ національної безпеки, миру і безпеки людства, розповсюдження зброї масового ураження й інших злочинів, які становлять загрозу державній безпеці України, а так само забезпечення безпеки державної таємниці та службової інформації, також є активізація боротьби з системною корупцією в державних органах та інтенсифікація боротьби з тероризмом і організованою злочинністю (п. 24).

Сьогодні наша держава як центральноєвропейська країна, яка посідає важливе геополітичне становище, продовжує перебувати в епіцентрі інтересів міжнародних організованих злочинних угруповань та терористичних організацій. Зарубіжні злочинні угруповання та терористичні організації намагаються розширити сфери свого кримінального впливу за рахунок проникнення до нашої держави шляхом використання набутого кримінального досвіду, валютних активів, ультрасучасного технічного забезпечення, апробації нових способів учинення суспільно небезпечних діянь і захисту своєї злочинної поведінки. Загалом міжнародна злочинність (у т.ч. тероризм) на сьогодні вимиває величезні кошти з нашої країни, що, зі свого боку, посилює її стійкий розвиток [5, с. 80–81].

Досліджуючи тероризм як комплексне явище не можливо оминати дану проблему у світовому масштабі.

Так, сьогодні тероризм в ЄС далеко не нове явище: низка держав-членів ЄС (такі як Франція, Італія та Іспанія) мають довгу історію боротьби з внутрішніми терористичними групами. Однак після нападів 11 вересня 2001 року на США терористична загроза набула більш глобального масштабу. Дослідження показують, що у період 2000–2018 років 753 людини загинули внаслідок терористичних атак в ЄС, а понад 1 тис. громадян ЄС стали жертвами терору в країнах, що не є членами ЄС [10].

Таким чином, тероризм залишається ключовою загрозою внутрішній безпеці ЄС, що підтверджується щорічними оцінками Європолу. Складність цієї загрози можна проілюструвати еволюцією джихадистського тероризму, протидія якому понад два десятиліття перебуває на передньому плані контртерористичного порядку денного ЄС. Коли тисячі європейців вирушили до зон конфліктів у Сирії та

Іраку, щоб приєднатися до Ісламської держави як іноземні бойовики, Європа зіткнулася з ризиком того, що ці особи, здобувши бойовий досвід, повернуться на континент для вчинення або координації довго підготовлених і складних широкомасштабних атак. Нажаль згодом цей страх матеріалізувався в листопаді 2015 року в Парижі [9] та в березні 2016 року в Брюсселі [8].

Проаналізувавши проблеми боротьби з тероризмом в умовах воєнного стану, необхідно зазначити, що тероризм є багатограним і складним явищем, що вимагає диференційованого підходу до його розуміння та правової кваліфікації. Як свідчить наукова доктрина, його слід розглядати на трьох рівнях: від конкретного терористичного акту до ширшого поняття терористичної діяльності. Ця складність створює значні виклики для правоохоронних органів, особливо в умовах воєнного стану, де межі між тероризмом, диверсією та воєнними злочинами стають «розмитими» та портебують додаткової конкретизації. Гібридна агресія проти України, що триває з 2014 року, докорінно змінила характер терористичних загроз. Вони стали невід'ємною складовою воєнних дій, що вимагало екстреної трансформації всієї системи національної безпеки. Чинна Стратегія забезпечення державної безпеки України адекватно відображає ці виклики, визначаючи боротьбу з тероризмом, поряд із протидією корупції, інформаційним операціям та виступає одним із ключових пріоритетів держави.

Досвід країн ЄС підтверджує глобальний та еволюційний характер терористичної загрози. Проблема джихадистського тероризму та феномен «іноземних бойовиків» демонструють, що жодна країна не може ефективно протистояти тероризму самотужки. Для України це означає необхідність постійного вивчення та імплементації кращих світових практик, посилення обміну інформацією та координації дій з міжнародними партнерами.

Отже, тероризм є складним, багатограним явищем, яке виходить за межі простого терористичного акту і включає широкий спектр злочинів терористичної спрямованості та терористичну діяльність загалом. Ця складність, особливо в умовах воєнного стану, створює значні труднощі для правової кваліфікації та розмежування тероризму від диверсійних та воєнних злочинів. Починаючи з 2014 року, гібридна агресія проти України інтегрувала тероризм у воєнну стратегію, перетворивши його на інструмент ведення війни. Це зумовило необхідність кардинальної перебудови державної політики у сфері національної безпеки, де боротьба з тероризмом визнана одним із ключових пріоритетів.

Сьогодні тероризм є не локальною, а глобальною загрозою, тісно пов'язаною з транснаціональною організованою злочинністю. Україна, через своє геополітичне становище, перебуває в зоні інтересів

міжнародних терористичних та злочинних угруповань, що становить пряму загрозу її стабільному розвитку та безпеці.

Досвід країн ЄС у боротьбі з джихадистським тероризмом та феноменом «іноземних бойовиків» наочно демонструє, що ефективна протидія тероризму неможлива без наступальної боротьби та тісної міжнародної співпраці. Для України це означає нагальну потребу в імplementації кращих світових практик у боротьбі з цим суспільно небезпечним діянням сьогодення.

Список використаних джерел

1. Євдокимов В. М. Кримінально-правова протидія терористичним злочинам в Україні: стан, шляхи вдосконалення, відмежування від суміжних складів злочинів та загальносоціальних категорій. Європейські перспективи. № 4. 2014. С. 92–97.
2. Ємельянов В. П., Новікова Л. В., Семякін М. В. Терористичні злочини: кримінально-правова характеристика та питання вдосконалення антитерористичного законодавства: монографія. Харків: Кроссрууд, 2007. 216 с.
3. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України. Харків. Право. 2015. 200 с.
4. Луценко Ю. В. Проблеми практичної реалізації введення особи до організованої злочинної групи чи злочинної організації для виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття її злочинної діяльності. Правова держава. 2023. № 49. С. 157–170.
5. Луценко Ю. В. Протидія злочинності в сучасних умовах. Соціально-правові студії. 2020. Вип. 1(7). С. 79–84.
6. Луценко Ю. В. Протидія злочинності у світлі міжнародного правопорядку. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2023. Том 34 (73) № 5. С. 60–64.
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.12.2021 р. «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: Указ Президента України від 16.02.2022 р. № 56/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#-Text>.
8. Теракти у Брюсселі 2016-го: 30 листопада почався найбільший судовий процес в історії Бельгії. URL: <https://www.rfi.fr/uk/міжнародні-новини/20221130-теракти-у-брюсселі-2016-го-30-листопада-почався-найбільший-судовий-процес-в-історії-бельгії>.
9. У Парижі почався процес щодо найбільшого теракту Франції. Судять 20 людей. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-58477622>.
10. Understanding EU counter-terrorism policy. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/767233/EPRS_BRI\(2025\)767233_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/767233/EPRS_BRI(2025)767233_EN.pdf).